

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 10.4.2019
COM(2019) 195 final

ANNEX 2

BILAGA

till

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
EUROPEISKA RÅDET, RÅDET, EUROPEISKA CENTRALBANKEN,
EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN,
REGIONKOMMITTÉN OCH EUROPEISKA INVESTERINGSBANKEN**

**om konsekvenserna av Förenade kungarikets utträde ur unionen utan avtal: unionens
samordnade strategi**

**Medborgarnas rättigheter när det gäller bosättning och sociala förmåner:
Samordnad strategi i händelse av att Förenade kungariket utträder ur unionen utan
avtal**

1. INLEDNING

Förenade kungariket anmälde den 29 mars 2017 sin avsikt att utträda ur unionen. Kommissionen vidhåller att Förenade kungarikets utträde ur unionen under ordnade former, på grundval av det utträdesavtal som ingåtts med Förenade kungarikets regering och som godkändes av Europeiska rådet (artikel 50) den 25 november 2018, är det bästa utfallet. Kommissionen fortsätter därför att arbeta för att detta mål ska uppnås. Eftersom det bara är två dagar kvar till den 12 april 2019, dvs. den förlängda tidsfrist som fastställts av Europeiska rådet¹, har emellertid sannolikheten för ett oordnat brittiskt utträde ur unionen ökat betydligt.

2. UPPEHÅLLSRÄTT FÖR MEDBORGARE

Från och med utträdesdagen kommer brittiska medborgare² som är bosatta i EU inte längre att vara EU-medborgare och de kommer därmed inte heller att omfattas av rätten till fri rörlighet³. De allmänna regler som gäller för tredjelandsmedborgare kommer enligt lag att gälla för dem. På motsvarande sätt kommer EU-medborgare som är bosatta i Förenade kungariket inte längre att skyddas av EU:s regler om fri rörlighet. Detta kommer att påverka såväl brittiska medborgares som EU-medborgares rätt att uppehålla sig och arbeta på sin nuvarande bostadsort.

2.1. Garanterad fortsatt uppehållsrätt för brittiska medborgare bosatta i EU

Kommissionen har hela tiden varit tydlig med att det är en prioritet att skydda den rättsliga ställningen för brittiska medborgare som för närvarande är bosatta i EU och har uppmanat medlemsstaterna att inta en generös hållning gentemot dessa personer. Brittiska medborgares rätt att stanna i medlemsstaterna i EU-27 varierar beroende på situationen. För vissa situationer har nationella beredskapsåtgärder vidtagits, medan de befintliga reglerna är tillräckliga för att täcka andra situationer.

Under de senaste månaderna har medlemsstaterna i EU-27 förberett nationella beredskapsåtgärder under överinseende av kommissionen, i syfte att **säkerställa fortsatt laglig bosättning omedelbart efter ett avtalslöst utträde för alla brittiska medborgare som redan är lagligt bosatta** i en medlemsstat vid tidpunkten för utträdet. Beredskapsåtgärderna kommer även att underlätta passage av EU:s inre och yttre gränser omedelbart efter utträdet.

Syftet med den frivilliga samordningen av medlemsstaternas åtgärder är att säkerställa en enhetlig strategi, men de metoder och förfaranden som medlemsstaterna väljer kan variera beroende på situationen i varje enskild medlemsstat. Alla medlemsstater står inför olika utmaningar beroende på hur många brittiska medborgare som är bosatta inom deras territorium och på deras rättsliga och administrativa system.

¹ Europeiska rådets beslut (EU) 2019/476 antaget i samförstånd med Förenade kungariket av den 22 mars 2019 om förlängning av tidsfristen enligt artikel 50.3 i EU-fördraget, EUT L 80 I, 22.3.2019, s. 1.

² Begreppet ”brittiska medborgare” ska även anses omfatta familjemedlemmar som är tredjelandsmedborgare och som redan är bosatta i den berörda värdstaten vid tidpunkten för utträdet.

³ Brittiska medborgare som även är medborgare i en EU-medlemsstat kommer fortfarande att vara EU-medborgare och ha kvar rätten till fri rörlighet.

Medlemsstaterna har gjort vad som krävs för att kunna anta sina respektive nationella åtgärder i tid och har informerat kommissionen om dessa. Kommissionen sammanställer och offentliggör en aktuell översikt med den senaste informationen om de åtgärder som vidtagits i medlemsstaterna i EU-27 på sin webbplats⁴ om förberedelserna inför brexit, i syfte att ge brittiska medborgare som är bosatta i unionen information om deras rättigheter. Medlemsstaterna vidtar många nationella åtgärder för att nå ut till brittiska medborgare som är bosatta inom deras territorium⁵. Kommissionen konstaterar att nödvändiga åtgärder redan har införts. **Kommissionen uppmanar de medlemsstater som ännu inte har slutfört förfarandena för antagande att göra detta så snart som möjligt.**

Medlemsstaternas åtgärder är till stor del likartade, men vissa skillnader förekommer i fråga om åtgärdernas omfattning när det gäller brittiska medborgare som redan är bosatta på deras territorium. De flesta medlemsstater har valt en form av riktad nationell permanent eller tillfällig lagstiftning om ”regularisering”. I många medlemsstater baseras den planerade statusen och de planerade rättigheterna på principerna i direktivet om fri rörlighet⁶ eller i utträdesavtalet. Flera medlemsstater understryker vikten av ömsesidighet, dvs. att Förenade kungarikets nationella åtgärder vägleds av samma principer.

Brittiska medborgare som redan har varit lagligen bosatta i en medlemsstat i mer än fem år har **möjlighet att få ställning som varaktigt bosatta i EU**, under förutsättning att de uppfyller kraven i direktiv 2003/109/EG⁷. Detta är en stabil ställning i bosättningsmedlemsstaten och den har sin grund i unionens lagstiftning⁸. Den garanterar likabehandling av brittiska medborgare och landets egna medborgare och ger rätt att flytta till en annan medlemsstat för att bo, arbeta eller studera, förutsatt att vissa villkor är uppfyllda⁹. Kommissionen anser att brittiska medborgares perioder av laglig bosättning i en medlemsstat i EU-27 före utträdesdagen bör betraktas som perioder av laglig bosättning i en EU-medlemsstat i enlighet med direktiv 2003/109/EG om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning¹⁰.

⁴ https://ec.europa.eu/info/brexit/brexit-preparedness/residence-rights-uk-nationals-eu-member-states_en

⁵ Så gott som alla medlemsstater samarbetar med brittiska ambassader och konsulat. En del sprider information med hjälp av särskilda webbplatser om bosättningsfrågor och via sociala medier. Andra ger ut broschyrer, har telefonjourer för brexitrelaterade frågor eller är i kontakt med icke-statliga organisationer och arbetsgivarorganisationer. Vissa medlemsstater kontakter också personligen alla brittiska medborgare som är bosatta inom deras territorium.

⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG, EUT L 158, 30.4.2004, s. 77.

⁷ Rådets direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning, EUT L 16, 23.1.2004, s. 44. Direktivet är inte tillämpligt i Irland eller Danmark.

⁸ Den senaste översikten över genomförandet i medlemsstaterna finns i *Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om genomförandet av direktiv 2003/109/EG om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning* av den 29 mars 2019 (COM (2019) 161 final).

⁹ Se kapitel III i direktiv 2003/109/EG (artikel 14–23).

¹⁰ Meddelande från kommissionen av den 13 november 2018, *Förberedelser inför Förenade kungarikets utträde ur Europeiska unionen den 30 mars 2019: beredskapsplan* (COM(2018) 880 final).

Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att överväga ytterligare åtgärder för att garantera att alla brittiska medborgare som är lagligen bosatta i en medlemsstat i EU-27 på utträdesdagen (särskilt personer som har varit bosatta i en medlemsstat i mindre än fem år) lagligen får stanna kvar när de tillfälliga beredskapsåtgärderna löper ut. Om permanent uppehållsrätt inte beviljats genast varierar slutdatumet från flera månader till flera år efter utträdet, beroende på vilken strategi den berörda medlemsstaten har valt.

2.2. Rättigheter för brittiska medborgare som kommer till EU efter utträdesdagen

När det gäller **korta vistelser** (högst 90 dagar under en period på 180 dagar) har Europaparlamentet och rådet enats om en förordning som undantar brittiska medborgare¹¹ från viseringskrav förutsatt att Förenade kungariket tillämpar samma princip för EU-medborgare¹².

Brittiska medborgare som anländer till EU efter utträdesdagen för **längre vistelser** (mer än 90 dagar oavsett syfte) kommer att omfattas av EU:s och medlemsstaternas nationella regler om laglig migration för tredjelandsmedborgare¹³. Enligt dessa regler kan de få tillstånd att stanna i syfte att arbeta¹⁴, studera eller forska eller för att ansluta sig till en familjemedlem i EU, förutsatt att de relevanta kraven uppfylls.

2.3. Fortsatt uppehållsrätt för EU-medborgare som redan är bosatta i Förenade kungariket

För kommissionen är det en prioritet att skydda den rättsliga ställningen för EU-medborgare som redan är bosatta i Förenade kungariket, även om denna fråga kommer att omfattas av Förenade kungarikets nationella behörighet, på samma sätt som kommissionen strävar efter att trygga ställningen för brittiska medborgare som redan är lagligen bosatta i EU. Kommissionen har därför välkomnat de garantier som Förenade kungariket har gett och de politiska åtgärder som vidtagits för att se till att rättigheterna för de EU-medborgare som redan är bosatta i Förenade kungariket kommer att tryggas även vid ett avtalslöst utträde¹⁵ genom att de beviljas så kallad status som bofast¹⁶.

Kommissionens representationskontor i Förenade kungariket och relevanta avdelningar i Bryssel följer noggrant med och analyserar de förberedande åtgärder som Förenade kungariket vidtar i syfte att omsätta politiska uttalanden i rättsakter och konkreta

¹¹ Observera att brittiska medborgare som inte har haft rätt till fri rörlighet enligt EU-lagstiftningen redan varit undantagna från viseringskravet.

¹² Ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1806 av den 14 november 2018 om fastställande av förteckningen över tredjeländer vars medborgare är skyldiga att inneha visering när de passerar de yttre gränserna och av förteckningen över de tredjeländer vars medborgare är undantagna från detta krav. Förordningen kommer att antas formellt under de närmaste dagarna.

¹³ EU:s immigrationsportal: <https://ec.europa.eu/immigration/>

¹⁴ Det finns olika slag av arbetsmigration och olika regler gäller i de olika fallen.

¹⁵ *Policy paper on citizens' rights in the event of a no deal Brexit* (publicerat den 6 december 2018, senast uppdaterat den 28 mars 2019), se <https://www.gov.uk/government/publications/policy-paper-on-citizens-rights-in-the-event-of-a-no-deal-brex-it>, *Policy paper on Immigration from 12 April 2019 if there is no deal* (publicerat den 28 januari 2019), se <https://www.gov.uk/government/publications/eu-immigration-after-free-movement-ends-if-theres-no-deal/immigration-from-30-march-2019-if-there-is-no-deal>

¹⁶ <https://www.gov.uk/eusettledstatus>

åtgärder, för att försäkra sig om att EU-medborgares ställning kommer att tryggas på lämpligt sätt. Kommissionen uppmanar medlemsstaternas diplomatiska beskickningar i Förenade kungariket att fortsätta samordningen med kommissionens representationskontor när det gäller att tillhandahålla information, sakkunskap och juridisk rådgivning till EU-medborgare i landet¹⁷.

3. MEDBORGARNAS RÄTT TILL SOCIALA FÖRMÅNER

I händelse av ett avtalslöst utträde kommer unionens bestämmelser om samordning av de sociala trygghetssystemen inte längre att gälla för och i Förenade kungariket. Om inga beredskapsåtgärder vidtas finns det en risk för att såväl EU-medborgare som brittiska medborgare går miste om rätten till sociala förmåner som berör Förenade kungariket och som baseras på omständigheter och händelser som inträffade och på försäkringsperioder, anställningsperioder, perioder som egenföretagare eller bosättningsperioder som fullgjordes före utträdesdagen.

Beredskapsåtgärder har vidtagits både på unionsnivå och på nationell nivå.

3.1. Beredskapsåtgärder för samordning av de sociala trygghetssystemen

Den 25 mars 2019 antogs Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av beredskapsåtgärder när det gäller samordning av de sociala trygghetssystemen efter Förenade konungarikets utträde ur unionen¹⁸.

Förordningen om beredskapsåtgärder är unilateral, bindande i sin helhet och direkt tillämplig i alla medlemsstater från och med dagen för ett oordnat utträde. Förordningen omfattar följande personer:

- Medborgare i en medlemsstat, statslösa personer och flyktingar som omfattas eller har omfattats av lagstiftningen i en eller flera medlemsstater och som är eller har varit i en situation som berör Förenade kungariket före utträdet samt deras familjemedlemmar och efterlevande.
- Medborgare i Förenade kungariket som omfattas eller har omfattats av lagstiftningen i en eller flera medlemsstater före utträdet, samt deras familjemedlemmar och efterlevande.

Enligt förordningen kommer medlemsstaterna att fortsätta tillämpa följande:

- Principen om sammanläggning av försäkringsperioder, anställningsperioder, perioder som egenföretagare eller bosättningsperioder som fullgjorts i Förenade kungariket före utträdet.
- Principen om likställande av förmåner eller inkomster som förvärvats och omständigheter eller händelser som inträffat i Förenade kungariket före utträdet.
- Principen om likabehandling för alla situationer som inträffat före utträdet.

¹⁷ Se www.eurights.uk

¹⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/500 av den 25 mars 2019 om fastställande av beredskapsåtgärder när det gäller samordning av de sociala trygghetssystemen efter Förenade konungarikets utträde ur unionen, EUT L85I, 27.3.2019, s. 35.

Förordningen omfattar inte omständigheter eller perioder som inträffar efter utträdet och inte heller principen om export av kontantförmåner till Förenade kungariket.

3.2. Unilateral, samordnad beredskapsstrategi

Samtliga medlemsstater i EU-27 har uppmanats¹⁹ att efter utträdet tillämpa en unilateral, samordnad beredskapsstrategi som tillsammans med förordningen om beredskapsåtgärder säkerställer största möjliga skydd för personer som påverkas av utträdet.

I likhet med förordningen skulle den samordnade strategin tillämpas på alla försäkrade personer med sådana rättigheter i medlemsstaterna i EU-27 som berör Förenade kungariket före utträdesdagen, när dessa personer skulle ha omfattats av de berörda förordningarna om samordning av de sociala trygghetssystemen om det inte hade varit för utträdet.

Detta skulle omfatta medborgare i EU-27 och brittiska medborgare som till följd av att de utövat sin rätt till fri rörlighet före utträdesdagen har förvärvat eller kommer att förvärva rättigheter i EU i fråga om fullgjorda perioder eller omständigheter eller händelser som inträffat före utträdesdagen²⁰. Den samordnade strategin går utöver förordningen genom att den även omfattar följande:

- Export av ålderspensioner till personer som är bosatta i Förenade kungariket.
- Ersättning av sådana hälso- och sjukvårdskostnader eller sådana kostnader relaterade till arbetslöshetsförmåner för gränsarbetare som är pågående vid tidpunkten för utträdet.
- Ersättningsanspråk som handläggs av en medlemsstat i EU-27 och som berör Förenade kungariket, om de lämnas in efter utträdet men gäller en behandling före utträdet.
- Planerad vård och nödvändig vård i Förenade kungariket som pågår på utträdesdagen.
- Ersättningsanspråk efter utträdet för arbetslöshetsförmåner som har tillhandahållits av Förenade kungariket före utträdet till gränsarbetare som är bosatta i Förenade kungariket men arbetar i en medlemsstat i EU-27.

¹⁹ Se utkastet till vägledning från kommissionens avdelningar för en gemensam beredskapsstrategi för medlemsstaterna i EU-27 i det fall att Förenade kungariket träder ut ur unionen utan avtal (s.k. unilateral samordnad beredskapsstrategi) som diskuterades vid seminariet för tekniska experter den 20 december 2018.

²⁰ Strategin omfattar även statslösa personer och flyktingar som befinner i en motsvarande situation samt familjemedlemmar och efterlevande till dessa kategorier av personer.

Strategin ska även tillämpas på tredjelandsmedborgare som före utträdesdagen omfattas eller har omfattats av förordning (EU) nr 1231/2010 eller förordning (EG) nr 859/2003 och på deras familjemedlemmar och efterlevande när det gäller rättigheter som förvärvats eller kommer att förvärvas i situationer som berör Förenade kungariket före utträdet. Detta innebär att tredjelandsmedborgare som före utträdesdagen befann sig inom EU i en gränsöverskridande situation som berör Förenade kungariket, liksom deras familjemedlemmar och efterlevande, skulle behålla sina rättigheter i medlemsstaterna i EU-27 vad gäller fullgjorda perioder eller omständigheter eller händelser om inträffat före utträdesdagen. Förordning (EU) nr 1231/2010 gäller inte Danmark.

3.3. Nationella unilaterala, mer långtgående åtgärder

På vissa områden kan enskilda medlemsstater komplettera den samordnade beredskapsstrategin genom egna nationella, unilaterala åtgärder som ger medborgarna ytterligare skydd²¹. Medlemsstaterna i EU-27 kan fortsätta att exportera andra kontantförmåner än ålderspension till Förenade kungariket, till exempel arbetslöshetsförmåner, förmåner vid moderskap/faderskap, invaliditetspensioner, förmåner vid sjukdom, efterlevandepensioner, pensioner vid olycksfall i arbetet och dödsfallsersättningar.

3.4. Tidsperioden mellan utträdet och en stabil situation

I motsats till om utträdesavtalet ratificeras kommer ett avtalslöst utträde oundvikligen att leda till en tidsperiod efter utträdet under vilken medborgarnas perioder av arbete, bosättning eller försäkring i Förenade kungariket inte omfattas av de EU-omfattande beredskapsåtgärderna. Kommissionen anser att konsekvenserna för medborgarna under denna tidsperiod måste minimeras.

Medlemsstaterna i EU-27 vidtar åtgärder när det gäller medborgarnas situation efter ett avtalslöst utträde. Dessa åtgärder, som kan vara mer långtgående än de EU-omfattande beredskapsåtgärderna, bör vara unilaterala och tidsbegränsade.

Medlemsstaterna i EU-27 kan bland annat överväga att fortsätta tillämpa principen om sammanläggning även när det gäller perioder av arbete, försäkring och bosättning i Förenade kungariket som dessa personer har fullgjort efter utträdet. Medlemsstaterna i EU-27 kan dessutom ge brittiska medborgare som är försäkrade i Förenade kungariket men bosatta inom deras territorium tillgång till hälso- och sjukvård på villkor att Förenade kungariket tillämpar samma princip.

4. YTTERLIGARE INFORMATION

Ytterligare information för myndigheter och berörda parter om de konsekvenser som Förenade kungarikets oordnade utträde ur unionen får för medborgarnas rättigheter när det gäller bosättning och sociala förmåner finns på kommissionens webbplats:

https://ec.europa.eu/info/brexit/brexit-preparedness/preparedness-notice_sv

²¹ Såsom anges i vägledning till riktlinjer (se fotnot 19).